

Lastno znanje — naša hrbtenica

K pisanju tega sestavka me je spodbudilo več razlogov hkrati. Eden med njimi je tudi ta, da smo v naši občini v minulem letu (1983) na področju inovativne dejavnosti storili precej, vendar pa tega nismo znali (ali hoteli) povedati širši javnosti. Morda se ob tem lahko vprašujemo, ali je bilo to storjeno iz skromnosti ali pa so bili vzroki drugje.

Če gledamo nazaj na prehojeno pot, se srečujemo z dvema dejstvoma, ki sta spremljali naš jugoslovanski razvoj vse do danes. Na eni strani smo po končani obnovi porušene domovine gradili novo industrijsko družbo brez ustreznih strokovnih kadrov (razvoj tedanjega gospodarstva je slonel na ljudeh, ki so bili po izobrazbi največ tehniki), pa vendar je v tedanjem času zaradi želje delovnih ljudi po hitrejšem razvoju gospodarstva potekala tudi inovativna dejavnost. Znani so primeri izumiteljstva in racionalizatorstva v naših na novo osnovanih delovnih kolektivih po uvedbi delavskega samoupravljanja (po zakonu iz leta 1950). Znani so tudi napor delovnih kolektivov po letu 1948, ko se je bilo treba zaradi gospodarske blokade z vzhoda še močneje nasloniti na lastne sile v prvem petletnem planu. Kljub vsem tem dejstvom pa je na drugi strani kazalo, da gre razvoju na bolje, da se bo s prihodom novih, šolanih kadrov inovacijski proces začel razvijati hitreje. Čeprav smo bili po številu izumov na delavca na dnu svetovne lestvice, nas to takrat ni motilo, ker smo računali, da bo prihodnost te razlike izravnala.

Žal pa se je kasnejši razvoj pokazal v drugačni luči. Namesto da bi se čim bolj postavili na lastne noge, smo postajali čedalje bolj odvisni od tuje tehnologije in s tem tudi odvisni od prodajalcev te tehnologije. Naša država, čeprav srednje razvita, je namenjala zelo malo skrbi izdelavi lastne tehnološke strategije in lastnim raziskovanjem. Usmerjeni smo bili predvsem v nabavo in uporabo tuje tehnologije, brez ambicij, da bi jo čimprej sami osvojili in nadalje razvijali. Prav tako nismo imeli niti jasno razčlenjene politike, s katero bi se izognili negativnim posledicam restriktivne poslovne prakse, ki so jo prek sistema pogodbenih klavzul izvajali imetniki tehnologij v svetu. Od tod tudi naša pretirano velika tehnološka odvisnost, ki je samo delno izrazil naših nezadostnih ekonomskih in raziskovalnih možnosti.

Lastna tehnološka strategija je imperativ sodobnega gospodarstva. Danes poteka v svetu ekonomska in socialna kriza, vendar pa poteka tudi močna znanstvenoraziskovalna in tehnična dejavnost, katere rezultati bodo imeli pomembno vlogo pri reševanju ali nadaljnjem zaostrovanju sedanjih družbenih protislovij v skladu z razmerjem sil v svetu in spremembami, do katerih bo neogibno prišlo. V tem smislu lahko govorimo o revolucionarnem pomenu tehnologije za sodobni razvoj v svetu.

Tudi v našem, občinskem gospodarstvu, bo imela tehnologija pomembno vlogo. Za vse gospodarske dejavnosti, zlasti za tiste, ki so ekonomsko najbolj propulzivne v naših razmerah. Za naš razvoj bo treba določiti programe dolgoročnega tehnološkega razvoja, ki pa bodo morali biti stvar dogovora organizacij združenega dela, občinskega izvršnega sveta in občinske raziskovalne skupnosti, seveda ob upoštevanju kriterijev enotnega jugoslovanskega trga in skupne strategije tehnološkega razvoja.

V bližnji prihodnosti bo prišlo do preobrata v celotni tehnološki strategiji, do prehoda z neobnovljivih na obnovljive vire energije in surovin. Kot ob vseh drugih velikih tehnoloških spremembah (era mikroprocesorjev, biotehnologija, genetika itd.) bomo morali poiskati pravo pot za razvoj v naši občini. Ob tem se sprašujemo, ali smo za to tudi sposobni?

Če na takšno vprašanje odgovorimo z zavestjo, da vsaj kolikor toliko poznamo razmere v naši občini, potem bi bil odgovor pritrdilen. Pred še skoraj petimi leti tega ne bi mogli trditi. Naš tehnološki razvoj je slonel na tuji tehnologiji. Zelo malo je bilo raziskovalnega dela, še manj pa motivacij za spodbujanje raziskovalnega dela. Zato tudi poslovni organi,

odgovorni za razvoj svojih organizacij združenega dela, niti niso bili zahtevni do raziskovalcev, naj se lotevajo novih rešitev in oblik inovacij, ki bi prispevale k uspehu in napredku organizacije združenega dela. Takšno stanje so nam prikazali odgovori na anketo, ki je bila izvedena med šišenski organizacijami združenega dela.

Sedaj so po mnenju vse širšega kroga poslovnih ljudi nastopili časi, ko je treba gledati na lastni razvoj, oziroma se nasloniti na lastno znanje.

Sodobna domača pa tudi mednarodna konkurenca terja od ponudnikov stalno inoviranje proizvodov. Z vidika vsake organizacije združenega dela v naši občini je ekonomska nuja, da organizira, oziroma da se vključi v organizacijo raziskovalnega dela. Kajti le tista OZD, ki organizira razvojno raziskovalno dejavnost, oziroma vsaj spoštuje njene izsledke, ki producira novo znanje, nove ideje, prihaja do invencije, to je novega znanja, ki ga je treba šele uporabiti v gospodarske namene in s tem invencijo spremeniti v inovacijo. Ker je invencija rezultat raziskovalno razvojnega dela, ki še ni gospodarsko uporabljen, lahko trdimo, da je najtežja ovira prehod med invencijo in inovacijo, saj se na tej poti postavljajo včasih nepremagljive ovire, ki pa niso vedno rezultat objektivnih dejavnikov.

Ko smo podeljevali inovacijske nagrade za leto 1982, smo se srečevali s problemi, na kakšen način poiskati izumitelje v občini. Enako se nam je zgodilo v letu 1983. Kljub vsem objavam v Javni tribuni, Delegatski tribuni, ni bilo nobenega odziva. Tudi po razgovorih s poslovnimi organi o tej zadevi akcija ni potekala najbolje. Šele z objavo razpisov v lokalnih (tovarniških) glasilih nam je uspelo zagotoviti predloge za podelitev inovacijskih nagrad za leto 1983.

Ti predlogi kažejo, da so med nami ljudje, ki ob svojem delu vlagajo v študij veliko svojega prostega časa, zlasti pa še znanja, ki se ob dobri pomoči organizacije združenega dela, kjer so zaposleni, spremeni v pozitiven uspeh, ki ima svojo tehnološko in ekonomsko vrednost in ki že pomeni spremembo v tem, da se proces začenja razvijati v smeri razvoja in uporabe lastne tehnologije in znanja. Ker pa je znanje produkcijski faktor, s katerim je treba upravljati enako kot z drugimi proizvodjalnimi sredstvi, nam ne more biti vseeno, kako v organizacijah združenega dela ravnaajo z inovatorji, kako jih nagrajujejo in podobno. Še bolj pa nam ne more biti vseeno, kako raziskovalno industrijsko lastnino raziskovalnih oddelkov, tozdov ali posebnih oddelkov prenašajo v proizvodnjo in kako vrednotijo to znanje v materialnem pogledu.

Prav gotovo skromna nagrada ali priznanje ne more odtehtati raziskovalnega dela. Treba je najti poti mesebojne dohodkovne povezave, ki mora temeljiti na dohodkovnih odnosih med raziskovalnimi in proizvodnimi organizacijami, v katerih naj bodo zajete vse mogoče oblike od skupnega prihodka, skupnega dohodka ali svobodne menjave dela. Šele ko bi na tak način razrešili te probleme (ki pa niso samo občinski), bi lahko vzpostavili ravnotežje med raziskovalnim in proizvodnim delom.

Seveda pa se kot rezultat vseh teh razmišljanj kažejo uspehi, ki so bili doseženi v naši občini v preteklem letu 1983. Ne gre toliko za vsebino posamezne raziskovalne naloge in njenega sklepa, kot za dejstvo, da so se začeli ravnati po tokovih sodobnega razvoja tehnologije in prišli do spoznanja, da nas lahko le lastno delo in naslonitev na lastno tehnologijo uvrsti v krog samostojnih ustvarjalcev svojega razvoja z čimmanjšo odvisnostjo od zunaj.

Skupščina občinske raziskovalne skupnosti Ljubljana Šiška je na svoji 7. seji dne 8. maja 1984 sprejela sklep, da upošteva predlog komisije za izvajanje inovacijske dejavnosti pri občinski raziskovalni skupnosti Ljubljana Šiška in da potrdi podelitev inovacijskih nagrad za leto 1983 naslednjim skupinam

in posameznikom (upoštevani so pravilnik o inovacijskih nagradah):

Velika plaketa z denarno nagrado

skupini avtorjev in sodelavcev iz AERO Celje, TOZD Tovarna Celuloze Medvode za raziskovalno nalogo »Zamenjava uvožene celuloze sulfatnih iglavcev z domačo celulozo sulfatnih iglavcev«, ki pomeni velik uvozni prihranek ter občutno povečanje dohodka.

Diploma z denarno nagrado

dvema avtorjema iz SOZD Slovin, TOZD Vinarstvo Ljubljana za raziskovalno nalogo »Industrijska proizvodnja karamela — substance za barvanje osvežilnih pijač ali drugih kislih prehrabnih artiklov«, ki pomeni inovacijo v času, ko postaja uvoz zaradi neugodnih gospodarskih razmer vse težje.

Diploma z denarno nagrado

skupini petih avtorjev iz SOZD IMP, DO IKO, TOZD Skip, za raziskovalno nalogo »Uvajanje v proizvodnjo hidravličnih cilindrov«, ki pomeni med drugim na novo, oziroma s sodobno tehnologijo razvite hidravlične cilindre pri gradbenih strojih, ki jih SKIP uspešno prodaja tudi na mednarodnem trgu.

Diploma z denarno nagrado

skupini štirih avtorjev iz ISKRE, Industrija za avtomatiko, TOZD Tovarna naprav in elementov za energetiko in teleinformatiko Ljubljana Stegne, za raziskovalno nalogo »Mikroračunalniški informacijski sistem v funkciji organizacije maloserijske proizvodnje«, ki pomeni dosežek k hitrejšemu razvoju TOZD DO Iskre Avtomatike, sa je tehnično dognan, komercialno uspešen in je pripomogel k prodoru na konvertibilno področje.

Knjižna nagrada

dvema avtorjema iz LEK Ljubljana, tovarna farmaceutskih in kemičnih proizvodov Ljubljana za nalogo »Elektronska regulacija vrtljajev programatorjev na strojih SERVAC 77«, ki pomeni izdelavo lastnega načrta in nove elektronske kartice v injekcijskem obratu TOZD Farmacija namesto uvoženih delov. S tem je bil prihranjen devizni strošek uvoza.

Knjižna nagrada

skupini avtorjev iz DONIT Medvode za tehnično izboljšavo pri škarjah BIL, ki jih potrebujejo pri rezanju oziroma obrezovanju plošč. S tehnično izboljšavo so prihranili pri času, kakor tudi pri materialu ter energiji.

Knjižna nagrada

skupini avtorjev iz ISKRE, Industrija za telekomunikacijo in računalništvo Kranj, TOZD MSO Ljubljana, za tehnično izboljšavo in inovacijo pri izboljšavi baterijske stremenke ter preizkusne omarice ter za inovacijo nadomestila doslej uvoženega merilnika dolžine signalov HASTLER ter osciloskop.

Knjižna nagrada

avtorju iz KS Šentvid za izboljšavo jamarске opreme, ki pomeni na področju jamarstva nov prispevek k tehnični izpopolnitvi opreme, po drugi strani pa zagotavlja večjo varnost jamarjev. Ob koncu bi morali poudariti, da te nagrade in priznanja še zdaleč ne morejo odtehtati vloženega truda v raziskovanje. So pa le del pozornosti, ki jo izkazuje družba za njihov prispevek k širši družbeni stvari.

Nedvomno velja ugotoviti, da je edino človek, ki razvija svoje znanje in sposobnosti, tisti dejavnik, ki v raziskovanju predstavlja nosilca razvoja celotne družbe. Tega se moramo vseskozi zavedati. Zato smo dolžni njihove dosežke po eni strani uveljavljati v procesu družbene reprodukcije, po drugi strani pa njihovo delo in prispevek tudi materialno ovrednotiti. Letošnjim prejemnikom inovacijskih nagrad pa iz srca čestitamo in se jim zahvaljujemo za njihov prispevek širši družbeni skupnosti.

Dr. Franci Stare